

עדיין שרויים בגלות⁵³. ואילו הגאולה של דרגת עיקר
 השכינה⁵⁴, הנעלית מהתחלקות לפרטים – תהיה רק
 לאחר שכל ישראל ייגאלו.
 וכפי שרומז לכך רש"י "וכשנגאלין הכתיב גאולה
 לעצמו", שהגאולה "לעצמו" (עצמותו), תהיה
 "כשנגאלין" (בלשון רבים) – כאשר כל ישראל ייגאלו.
 כפי שהוא מדגיש בדבריו "שהוא ישוב עמהם", כדלעיל
 בסוף סעיף ה'.

י.

"וכשנגאלין" - מאליהם, כביכול

לענין זה רומז רש"י בדבריו "וכשנגאלין הכתיב
 גאולה לעצמו". שהרי, לכאורה: לגבי גאולת ישראל
 יראו בגלוי שהיא מאת ה', כנאמר במפורש במקומות
 רבים, וכפי שאומר רש"י (בפירושו "ועוד יש לומר")
 "אוחז בידו ממש איש איש", ומדוע הוא מתבטא
 במילה "וכשנגאלין" (ולא "וכשגואלם"), המבטאת,
 כביכול, שהם ייגאלו מאליהם?
 ההסבר לכך הוא,

לפי המבואר⁵⁵, שהבריאה, כאשר מזכירים אותה
 בקשר לשם אלקים, הרי היא "ברא אלקים", אך כאשר
 היא מוזכרת בקשר לביטוי "הוא", הנעלם והנסתר, הרי
 אז נאמר "ציווה ונבראו":
 בדרגה הקשורה לכל יהודי בנפרד איש איש
 ממקומו, מגיעה הגאולה על ידי "בידיו...", ולכן ניכר
 שה' "אוחז". ואילו כאשר מדובר על "הכתיב גאולה
 לעצמו", בקשר לעצמותו ומהותו יתברך, שיהיה
 "כשנגאלין" – בשלימות הגאולה של כלל ישראל⁵⁶ –
 בדרגה זו, נראה הדבר כ"נגאלין", מאליהם, כביכול.

יא.

גאולה שלימה של כלל ישראל

ענין נוסף נרמז בפירוש רש"י זה:
 אמנם, הקיום של "וכשנגאלין הכתיב גאולה
 לעצמו" יהיה לאחר שתושלם הפעולה של "אוחז בידו
 ממש איש איש ממקומו", אך בכל זאת מביא רש"י
 תחילה את "וכשנגאלין..." ורק אחר-כך הוא אומר

1 ולכן, כאשר מדובר על "ושב" או "ושבתי" - פעולה
 2 אשר ניכר בגלוי, שהיא נעשית על-ידי הקדוש-ברוך-הוא
 3 (כדלעיל בסוף סעיף ו'), יש להבחין: הביטוי "ושבתי"
 4 בענין "בני עמון", הוא רק לגבי כללות האומה. ואילו
 5 אצל ישראל, הביטוי "ושב" אמור לגבי כל יהודי ויהודי,
 6 שהרי אצל כל יהודי כפרט – "הוי אלקין", בלשון
 7 יחיד⁵¹ – "אוחז בידו ממש איש איש... תלוקטו לאחד
 8 אחד בני ישראל".

9 אצל ישראל קיימת השגחה פרטית תמיד, גם בזמן
 10 הגלות, אך אז יש צורך בהתבוננות שכלית כדי להבחין
 11 בכך בתוך חושך הגלות, בשונה מהתקופה שבה בית
 12 המקדש קיים, ובזמן הגאולה,
 13 ולכן נאמר לגבי הגאולה "בידיו ממש", ללא העלם,
 14 ואילו לגבי תקופת הגלות "לא ירפך" – נאמר "בידיו"
 15 באופן סתמי.
 16 זהו ההסבר לדיוק במילה "ממש" – כי הפעולה
 17 של "אוחז בידיו", כשהיא "מלוכשת" בלבושי הטבע,
 18 קיימת גם לגבי בני עמון, אך לא "ממש".

ט.

"גאולה לעצמו" - כאשר ייגאלו כל ישראל

19 ועל-פי "יינה של תורה":
 20 לפי האמור לעיל עדיין קשה: כיון שבקיבוץ
 21 הגלויות של ישראל, יש חשיבות אצל הקדוש-ברוך-
 22 הוא לכל יהודי כפרט, מובן שעד אשר ייגאל היהודי
 23 האחרון - עדיין שרויה השכינה, כביכול, "בצרת
 24 גלותם". ואם כך, מתעוררת שוב השאלה: כיצד יגאל
 25 הקדוש-ברוך-הוא את ישראל באופן של "אוחז... איש
 26 איש": והרי כאשר הוא "אוחז בידו ממש" את היהודי
 27 הראשון כדי להוציאו מן הגלות בדרך של "ושב את
 28 שבותך" – הוא יוצא עמו יחדיו מן הגלות!?

29 הכרחי לומר, שהדרגה שעליה נאמר "אוחז בידו
 30 ממש איש איש" היא הארה מצומצמת ופרטית, שקשורה
 31 ונחלקת⁵², כביכול, לכל יהודי בנפרד. ולכן אפשרי
 32 שהארה פרטית, שקשורה ליהודי מסויים (אשר הוא אוחז
 33 בידיו ממש) תצא מן הגלות, אף-על-פי שיהודים אחרים

(51) ראה פסיקתא דר"כ פיסקא בחדש השלישי (קרוב לסופו): עמי
 הרבור מדבר.
 (52) וע"ד הנפש השנית שבכא"א "חלק אלקה ממעל ממש" (תניא
 רפ"ב. וראה הגהות הצ"צ שם. אה"ק ס"ז. ובכ"מ).
 (53) ויתירה מזה, וע"ד באה"ק ס"ד (קה, סע"ב): לכללות ישראל

כו' וכן כל ניצוץ פרטי כו'.
 (54) ראה ד"ה באתי לגני תשי"א פ"א ובהנסמן שם.
 (55) לקו"ת שה"ש יד, ג. ד"ה ע"כ יאמרו המושלים תרצ"א רפ"ד.
 ובכ"מ.
 (56) וע"ד "העולה על כולנה" דשער היחודה רפי"ב.